

การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
กุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
Water Management for Agriculture of Kud Pia Khom Sub-
District Administrative organization Chonnabot District,
Khonkaen Province.

ปราโมทย์ สาทรอด
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ รูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล และสังเคราะห์รูปแบบการบริการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร 1) ด้านบุคลากร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ในการดูแลระบบบริหารจัดการน้ำของชุมชน 2) ด้านงบประมาณ ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ ขาดอุปกรณ์/เครื่องมือในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ 4) ด้านการให้บริการประชาชน ไม่มีช่องทางการให้บริการเฉพาะ และขาดหน่วยบริการเคลื่อนที่ และ 5) ด้านจริยธรรม ไม่มีปัญหา ผลการสังเคราะห์รูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหาร ส่วนตำบล พบว่า ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการให้บริการ และด้านจริยธรรมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, น้ำเพื่อการเกษตร, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This study aims to study the problems of the needs of the better forms of water management for agriculture of Sub-District Administrative Organization and propose the model of water management for agriculture of Kud Pia Khom Sub-District Administrative Organization, Chonnabot District, Khon Kaen Province.

It is found the problems of water management for agriculture in terms of 1) personnel: the lack of personnel with expertise in the community water systems; 2) the budget: the deficit budget of the effective water management; 3) materials/equipment: the lack of equipment/tools for the maintenance of water resources; 4) the service for the public: no particular service channels and mobile agency; and 5) the ethical problems are none. The model of the water management for agriculture of Sub-District Administrative Organization is proposed that all of the aspects including the personnel, budget, materials/equipment, service and ethics should focus on and participate in the operation of the more efficient water management.

Key words : Management, Water for Agriculture, Sub-District Administrative Organization.

บทนำ

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) และ คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก ได้เผยแพร่พฤติกรรมการใช้น้ำของ มนุษย์ในแต่ละวันพบว่า ใช้สำหรับดื่มอย่างน้อยวันละ 2-5 ลิตร ใช้ชักโครกในห้องสุขาวันละ 5-15 ลิตร ใช้สำหรับเป็นน้ำอาบวันละ 50-200 ลิตร และใช้เพื่อการเกษตรร้อยละ 70 ของ น้ำทั้งหมดแต่ร้อยละ 50 ของการใช้น้ำด้านเกษตรกรรมต้องสูญเสียไป เพราะซึมลงไปในดิน และระเหยอยู่อากาศ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้พบว่า การใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่รับผิดชอบ ทำให้การไหลเวียนของแม่น้ำหยุดชะงัก ระดับน้ำในแม่น้ำใต้ดินลดลงอย่างต่อเนื่อง สภาพ ปนเปื้อนจากมลพิษต่าง ๆ ทำให้คุณภาพน้ำลดลง ส่งผลให้จำนวนน้ำสะอาดก็ลดลงเช่นกัน นอกจากนี้การขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรโลก ส่งผลให้จำนวนน้ำจืดสำหรับใช้ใน รายบุคคลลดลงอย่างต่อเนื่องที่น่าเป็นห่วงคือ น้ำที่ปนเปื้อนมลพิษและขาดสุขลักษณะ เป็น สาเหตุทำให้เด็กจากในเอเชียและแปซิฟิก เสียชีวิตกว่าปีละ 500,000 คน (สำนักงาน ทรัพยากรน้ำ ภาค 5, 2552) หากเปรียบเทียบปริมาณการใช้น้ำของไทยกับมาตรฐานโลก พบว่าอยู่ในระดับต่ำมาก กล่าวคือมาตรฐานโลกกำหนดการใช้ 6,918 ลูกบาศก์เมตร/คน/ปี แต่พบว่าคนไทยใช้น้ำ 3,680 ลูกบาศก์เมตร/คน/ปี ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับน้ำของไทยที่สำคัญ มิได้อยู่ที่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ แต่ปัญหาคือที่ไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด (สมคิด สิงสง, 2552)

พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ด้านเกษตรกรรม และน้ำถือเป็นปัจจัย หลักที่สำคัญในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีระบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกร (วรเทพ เปรมฤทัย, 2551) ทั้งเป็น องค์การที่มีบทบาทหน้าที่และภารกิจในการจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และทาง การเกษตรโดยกฎหมายและแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้ส่วนราชการมีการถ่ายโอนภารกิจในด้านการบริหารจัดการ และการดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จาก สถานการณ์ปัญหาเรื่องน้ำของประเทศไทย ทั้งการขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และคุณภาพน้ำ จึง ทำให้มีภารกิจความรับผิดชอบที่จะต้องเร่งดำเนินการ ปัญหาหนึ่งที่พบคือปัญหา ด้านการ บริหารจัดการ (วิรัช วัชรนิภาวรรณ, 2546)

องค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ 21,875 ไร่ หรือประมาณ 35 ตารางกิโลเมตร ประชากร 3,708 คน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ไม่มีภูเขา เหมาะสำหรับการทำนาทำไร่และเลี้ยงสัตว์ มีหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้าน ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จากการปฏิบัติงานในพื้นที่พบว่าเกษตรกรกลุ่มผู้ใช้น้ำมีปัญหาหลายอย่าง เช่น การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาน้ำ การขาดองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ทำให้การบริหารจัดการไม่ประสบความสำเร็จ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เพื่อทราบสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และศึกษารูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษารูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหาสภาพปัญหา ความต้องการ รูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร และการมาสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
3. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอ

ชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน และกลุ่มที่ปรึกษาและให้การสนับสนุน ประกอบด้วย นายก อบต. ปลัด อบต. หัวหน้าส่วนโยธา สมาชิก อบต. และผู้ใหญ่บ้านที่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 7 จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาจะได้นำหนังสือจากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เกี่ยวกับการอนุมัติให้จัดทำวิจัยเรื่องนี้ ไว้สำหรับชี้แจงประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ทราบ

2. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวม

- แบบสำรวจความคิดเห็นฯ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ใช้กลุ่มตัวอย่างสมาชิกผู้ใช้น้ำทั้งหมดจำนวน 30 คน และกลุ่มที่ปรึกษาและให้การสนับสนุน ประกอบด้วย นายก อบต. จำนวน 1 คน ปลัด อบต. จำนวน 1 คน หัวหน้าส่วนโยธา จำนวน 1 คน สมาชิก อบต. จำนวน 4 หมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน รวมจำนวน 8 คน และผู้ใหญ่บ้านที่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำ ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 7 จำนวน 4 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

- แบบสัมภาษณ์ฯ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย นายก อบต. จำนวน 1 คน ปลัด อบต. จำนวน 1 คน หัวหน้าส่วนโยธา จำนวน 1 คน สมาชิก อบต. จำนวน 4 หมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน รวมจำนวน 8 คน และผู้ใหญ่บ้านที่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำ ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 7 จำนวน 4 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

- แบบบันทึกรูปแบบที่ดีๆ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองโดยการบันทึกข้อมูลจากการศึกษาดูงานที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

- แบบบันทึกการสังเคราะห์รูปแบบเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่ง ผู้ศึกษาได้บันทึกการสังเคราะห์โดยอาศัยพื้นฐานจากผลการศึกษาที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งผลการศึกษารูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร แบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรมีลักษณะเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง แบบบันทึกรูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรและแบบบันทึกการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้จากแบบสำรวจความคิดเห็นฯ แบบสัมภาษณ์ฯ แบบบันทึกรูปแบบที่ดีๆ และแบบบันทึกการสังเคราะห์ฯ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1 วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่สะสม (frequency)

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแบบปลายเปิด และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความ และการบรรยายเชิงวิเคราะห์

3. ข้อมูลความคิดเห็นความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นแบบปลายเปิด และจากการสัมภาษณ์ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและบรรยายเชิงวิเคราะห์

4. ข้อมูลรูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ศึกษาดูงานใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและการบรรยายเชิงสังเคราะห์

5. ข้อมูลการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้จากการบันทึกการ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปตีความและการบรรยายเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียงอม อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกความคิดเห็น ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจและสัมภาษณ์

ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 มีสถานภาพสมรส จำนวน 38 คน คิดเป็น ร้อยละ 84.4 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 มีรายได้ 10,001-15,000 บาท/เดือน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีตำแหน่งทางสังคมคือสมาชิกผู้ใช้น้ำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4

ผลการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียงอม อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ดังนี้

1. **ด้านบุคลากร** ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีปัญหาเนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดูแลระบบบริหารจัดการน้ำของชุมชน คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ และขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการช่วยกันบำรุงรักษาน้ำ

2. **ด้านงบประมาณ** ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีปัญหาขาดงบประมาณในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ และองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้การสนับสนุนกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง

3. **ด้านวัสดุอุปกรณ์** ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีปัญหาในด้านวัสดุอุปกรณ์เนื่องจากขาดอุปกรณ์/เครื่องมือในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ และไม่มีการติดตั้งอุปกรณ์/เครื่องมืออำนวยความสะดวกสำหรับไว้คอยแก้ไขปัญหา

4. ด้านการให้บริการประชาชน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีปัญหาคือ ไม่มีช่องทางการให้บริการเฉพาะ ขาดหน่วยบริการเคลื่อนที่ และกรณีมีปัญหาที่มีความล่าช้าในการแก้ไข และขาดการสำรวจความต้องการใช้น้ำของชุมชน

5. ด้านจริยธรรม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ไม่มีปัญหา โดยให้เหตุผลว่า คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำส่วนใหญ่รู้จักกัน จึงมีความเป็นกันเองในการประสานงาน

ผลการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

1. ด้านบุคลากร ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความต้องการให้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำชุดใหม่ โดยให้มีการคัดเลือกที่โปร่งใส มีการทำงานเป็นระบบมีกติกา และระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะมาช่วยดูแลบริหารจัดการน้ำของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาเพิ่มมากขึ้น โดยมีการจัดเวทีเสวนาร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

2. ด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเข้ามาดูแลบริหารจัดการน้ำในชุมชนมากขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ต้องการให้มีการควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณบริหารจัดการน้ำของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและโปร่งใส ต้องการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ และต้องการให้สมาชิกผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความต้องการวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและความรู้เกี่ยวกับการใช้เพื่อสามารถนำไปใช้ในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำได้ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ ต้องการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ และให้ชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาเพื่อช่วยเหลือในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้น

4. ด้านการให้บริการประชาชน ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาดูแลช่วยเหลือกรณีเกิดปัญหา โดยจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่เร็วออกไปให้บริการ และให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดช่องทางการให้บริการเฉพาะเพื่อความรวดเร็วในการให้บริการ

5. ด้านจริยธรรม ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความต้องการสร้างจิตสำนึกของชุมชนในการร่วมมือและเข้ามาดูแลรักษาน้ำร่วมกัน และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามารับผิดชอบการบริหารจัดการน้ำ มีการออกพบปะเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือประชาชนในการใช้น้ำ

ผลการศึกษารูปแบบที่ดีเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียขอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

1. ด้านบุคลากร พบว่า คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญโดยการจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะเข้าไปดูแลการบริหารจัดการน้ำเพื่อคอยช่วยเหลือคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำในแต่ละหมู่บ้าน มีการจัดอบรมเพิ่มความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำให้แก่คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำของแต่ละหมู่บ้าน และประชาชนผู้ใช้น้ำ และมีการจัดประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและการดูแลรักษาน้ำอย่างน้อย 2 เดือนครั้ง

2. ด้านงบประมาณ พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละหมู่บ้านทุกปีเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการน้ำ โดยมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแก่คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ การจัดทำบัญชี การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ และจัดทำผ้าป่าระดมทุนสำหรับไว้ใช้ในการดูแลแหล่งน้ำของแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการดูแลรักษาน้ำ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือไว้อำนวยความสะดวกในแต่ละหมู่บ้าน โดยมอบให้คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำแต่ละหมู่บ้านดูแล และมีการจัดอบรมการใช้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

4. ด้านการให้บริการประชาชน พบว่า มีช่องทางเฉพาะสำหรับให้ประชาชนได้ติดต่อกรณีเกิดปัญหา มีการจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่เร็วในชุมชน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร อปพร. และผู้มีจิตอาสาคอยให้บริการ

5. ด้านจริยธรรม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความรับผิดชอบในการช่วยแก้ไขปัญหการบริหารจัดการน้ำของแต่ละหมู่บ้าน มีการช่วยรณรงค์สร้างจิตสำนึกของชุมชนในการดูแลรักษาน้ำ และมีการออกพบปะประชาชนทุกหมู่บ้านอย่างน้อยทุก 6 เดือน

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบล กุดเพียขอม อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

1. ด้านบุคลากร คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญ โดยการจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะเข้าไปดูแลการบริหารจัดการน้ำเพื่อคอยช่วยเหลือ คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำในแต่ละหมู่บ้าน มีการจัดอบรมเพิ่มความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำให้แก่คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำของแต่ละหมู่บ้าน และประชาชนผู้ใช้น้ำ และมีการจัดประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและการดูแลรักษาน้ำอย่างน้อย 2 เดือน ครั้ง

2. ด้านงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่หมู่บ้านทุกปีเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการน้ำ โดยมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปให้ความรู้ เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแก่คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ การจัดทำบัญชี การรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณให้องค์การบริหาร ส่วนตำบลทราบ และจัดทำผ้าป่าระดมทุนสำหรับไว้ใช้ในการดูแลแหล่งน้ำของแต่ละหมู่บ้าน โดยมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการดูแลรักษาน้ำ

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือไว้อำนวยความสะดวกในแต่ละหมู่บ้าน โดยมอบให้คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ แต่ละหมู่บ้านดูแล และมีการจัดอบรมการใช้แก่ผู้เกี่ยวข้อง

4. ด้านการให้บริการประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีช่องทางเฉพาะ สำหรับให้ประชาชนได้ติดต่อกรณีเกิดปัญหา ควรมีการจัดหน่วยบริการเคลื่อนที่เร็วในชุมชน โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร อปพร. และผู้มีจิตอาสาคอยให้บริการ

5. ด้านจริยธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีความรับผิดชอบในการช่วย แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำของแต่ละหมู่บ้าน ควรมีการช่วยรณรงค์สร้างจิตสำนึกของ ชุมชนในการดูแลรักษาน้ำ และมีการออกพบปะประชาชนทุกหมู่บ้านอย่างน้อยทุก 6 เดือน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียงอม อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น

1.2 ผลการศึกษานำไปใช้ให้เป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นนำไปใช้แก้ไขประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดเพียงอม อำเภอนบพ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงแรงจูงใจในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของประชาชนเพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

วรเทพ เปรมฤทัย. (2551). *การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของบ้านหนองผ้าขาว ตำบลน้ำดิบอำเภอบ้านฝาง จังหวัดลำพูน*. ปรินต์งานศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิรัช วัชรนิภาวรรณ. (2546). *เทคนิคการบริหารจัดการ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เนติกุลการพิมพ์.

สมคิด สิงสง. (2552). *การจัดการทรัพยากรน้ำของไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

สำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 5. (2552). “ทรัพยากรน้ำ”. *วารสารทรัพยากรน้ำบาดาล*, 2(2), 1-20